

Erfaringsdimensjonens plass i kirkens liv

Innledende synspunkter.

Det sies av og til at vi lever i en tid og en i kultur hvor mennesker lengter etter opplevelser og erfaring. Kanskje utsier en linje hos popsangeren *Robbie Williams* noe typisk:

I wanna feel real love – there is a hole in my soul – you can see it in my face

Slik kan de kulturelle og sosiale endringer siden 1980-90 tallet synes å ha frambrakt generasjoner som:

- er trøtte av av de ulike ideologiske og vitenskaplige forsøk på å beskrive og tolke menneskelivet utelukkende i en snevert materialistisk eller naturalistisk perspektiv
- forsøker å komme til rette med en eller annen form for et åndelig eller overnaturlig aspekt ved livet
- og som derfor også er villige til eksperimentere med ulike typer av åndelighet, okkult religiøsitet inkludert, og med ulike slags *drugs* for å erfare noe som transcenderer, eller går ut over, dagliglivets trivialiteter

Innledningsvis må vi her imidlertid konstatere at selve begrepet erfaring (experience, erfahrung) er svært tvetydig og ikke enkelt å definere.¹

Rent språklig sies det gjerne at den indo-germanske rot *expereri* indikerer det å *undersøke ved å reise* eller det å *erhverve innsikt ved å eksperimentere*. Den som har vært ute og reist kan berette om nye observasjoner og erfaringer. Likeså den som har utført et eksperiment. En erfaring er altså ikke et objektivt faktum i seg selv, og eksisterer ikke uavhengig av personen som har gjort erfaringen. Den kan være en reaksjon på en ytre hendelse som har gjort inntrykk, men kan også være uttrykk for kjemiske prosesser eller psykologiske mekanismer inne i personen.

Om vi skulle forsøke en bred definisjon av en religiøs eller åndelig erfaring kunne den kanskje lyde slik:

en erfaring (opplevelse) som blir tolket av en person eller en gruppe som en reaksjon på et møte med en virkelighet som klart sprenger grensene for det rent menneskelige.

Viktig er det da å understreke at en slik erfaring i seg selv ikke kan fungere som noe bevis på eksistensen av en gud eller en overnaturlig virkelighet.

Erfaringen er alltid uttrykk for en tolkning. Dette er det vesentlig å holde fast på i en tid hvor så mange påberoper seg ulike typer åndelige erfaringer.

Allikevel er det klart at vi som kristne tror på en Gud som taler og handler på ulike måter inn i menneskehetens historie. Derfor tror vi også at en kan møte eller erfare Gud gjennom de ord som formidles gjennom hans profeter og apostler i Skriften, og gjennom hans ulike handlinger til dom og frelse i fortid, nåtid og framtid.

¹ Jf. til ulike drøftinger: R.D. Laing, *The Voice of Experience. Experience, Science and Psychiatry*, Penguin Books 1983; Dietmar Mieth, "What is experience", *Concilium* (English language edition), 113, 1979, 40-53; Klaas Runia, "Towards a biblical theology of experience" i I. Howard Marshall, *Christian Experience in Theology and Life*, Edinburgh 1988, 175-198; Lewis R. Rambo, *Understanding Religious Conversion*, New Haven and London 1993 og Nancy C. Murphy, *Reasoning & Rhetoric in Religion*, Valley Forge PA, 1994, 197-271.

I vår framstilling her vil vi først kort drøfte noe av den skepsis til åndelige erfaringer som har preget deler av den protestantiske tradisjon siden opplysningstiden av.

Deretter går vi over til NT og ser først på erfaringsdimensjonen i et mer generelt eller overordnet perspektiv. Av mer konkrete typer av erfaring ser vi noe på kamp og anfeltelse, og særlig på åndelig utrustning; det som gjerne kalles *den karismatiske dimensjon*. Når det gjelder det siste blir det viktig å se hvordan denne fungerer som en integrert del av Paulus teologi.

I et mer aktuelt perspektiv drøfter vi først forholdet mellom Ordet og Ånden, eller mellom en luthersk sakramentteologi og åndelige erfaringer. Avslutningsvis anlegger vi et mer praktisk perspektiv og spør etter hvordan vi kan forholde oss på en sunn og balansert måte til ulike typer av åndelige erfaringer i kirkens liv i dag.

Skepsis til erfaringsdimensjonens plass i kristenlivet

I deler av europeisk eller vestlig teologihistorie kan en spore en klar skepsis overfor tanken om spesielle erfaringer av Gud. I et litt lengre perspektiv kan en, i mange tilfeller, se dette som en frukt av opplysningstidens dyrkelse av den menneskelige fornuft og den derav følgende skepsis overfor alt som ikke kunne forklares utfra rent fornuftsmessige kriterier. I noe av den såkalte liberal-teologiske tradisjon kom dette til uttrykk i ulike forsøk på å avskrive eller bortforklare undere og andre overnaturlige trekk i evangeliene.

Men også den skepsis som har preget forholdet til aktuelle åndelige erfaringer innen den såkalte evangelikale tradisjon, synes å ha en klar bakgrunn i opplysningstidens ensidige rasjonalisme, jf. drøftingen av dette hos Oxfordteologen Alister McGrath.²

Innflytelsen fra opplysningstiden sier McGrath

has had a devastating impact on evangelical spirituality, and placed it in a serious disadvantage in relation to the spirituality of both Roman Catholicism and Eastern Orthodoxy. The Enlightenment forced evangelicalism into adopting approaches to spirituality which have resulted in rather cool, detached and rational approaches to Scripture. [...] Yet the Enlightenment is over. We need to purge rationalism from within evangelicalism. And that means recovering the relational, emotional and imaginative aspects of biblical spirituality, which the Enlightenment declared to be improper. s175

Et annet teologihistorisk perspektiv som også synes å være viktige dreier seg om den dialektiske teologis oppgjøre med hele tradisjonen fra *Friedrich Schleiermacher*. For Schleiermacher dreide det seg primært om å tolke religionen som en funksjon av den menneskelige sjel, og begrepet *Gefühl* (*das schlechthinige Abhängigkeitsgefühl*) ble dermed helt sentralt når det gjaldt å beskrive et menneske gudsrelasjon. I sitt oppgjør med denne teologiske tradisjon, som altså, la meg igjen framheve det, primært var opptatt av å tolke religionen fra den menneskelige erfarings eller opplevelses synspunkt, vektlegger så Karl Barth åpenbaringen som den eneste legitime og mulige vei til kunnskap om Gud.

Jeg tror vi må kunne konstatere at der hvor det *kunnskapsteoretiske aspekt* ensidig vektlegges, i arven fra Bart, vil erfaringer og opplevelser lett bli vurdert som noe som vil konkurrere med og forkludre åpenbaringen, og som derfor må avvises.

Her trenges det en korreksjon fra en luthersk skapelsesteologi som tar på alvor at Gud handler med oss, og meddeler seg til oss, som hele mennesker og ikke bare som fornuftsindivider.

² *A Passion for Truth : the intellectual coherence of evangelicalism*, Downers Grove, Ill, 1996, 166-178.

Slik vi ser det er disse to perspektiver viktige for å forstå hvorfor så mange evangeliske kristne som tror på en Gud som lever, taler og handler, som er i går og i dag den samme, ja, til evig tid, er, eller har vært, så avvisende overfor åndelige erfaringer hos kristne mennesker idag.

Når vi i vår tid som kristne teologer, etter min mening, må søke å ta den kristne erfaring, i hele den bredde som beskrives i Skriften på alvor, har det fra en side sett å gjøre med å ta på alvor den tiden vi lever i, jf følgende utsagn:

*Western Christianity went to sleep in a modern world governed by the gods of reason and observation. It is awakening to a post-modern world open to revelation and hungry for experience. Indeed, one of the last places post-moderns expect to be 'spiritual' is the church. In the midst of spiritual 'heating up' in the post-modern culture, the church is stuck in the modern freezer.*³

Også den amerikanske teologen Harvey Cox, som på 1960 tallet publiserte boken *The Secular City*⁴, og som sammen med en rekke andre hevdet at religionen nå måtte 'sekulariseres', har snudd radikalt om. I boken *Fire from heaven* (1995)⁵ hevder han nå at bare de kirker som tar erfaringsdimensjonen på alvor vil kunne overleve.

Kirken utfordres i dag altså av en samtid som har et helt annet positivt forhold til *åndelighet* og som forutsetter at dette også må ha noe med erfaring og opplevelser å gjøre. Jf. den britiske komiker John Cleese:

I found myself more and more interested in spirituality and religion, but I never thought of going near a church

Er denne interesse i kulturen rundt oss i seg selv en begrunnelse for å reise spørsmålet om erfaringens plass i teologi og kristenliv? Jeg vil si ja, dersom vi ønsker å kunne kommunisere med kulturen rundt oss. Men er det den eneste begrunnelse? Nei, absolutt ikke!

Det har like mye å gjøre med å ta på alvor den levende Gud som vi tror på, og den gudsrikevirkelighet som vi tror er tilstede og tilgjengelig iblant oss gjennom frelsen i Jesus Kristus.

Jeg framsetter den påstand at opplysningstidens påvirkning av ulike teologiske strømninger innen den vestlige, protestantiske, kristenhet har ført til en innsnevring av selve kristendomsforståelsen i mange kretser. I Bibelen finner vi en mye mer *holistisk* virkelighetsforståelse og et mer *holistisk* menneskesyn, dvs.: et menneskesyn som tar på alvor at et menneske er en *åndslegemlig enhet* og at Gud handler med oss som et helt menneske, *totus homo* og ikke bare som fornuftsindivider. Derfor spiller også ulike åndelige erfaringer en helt annen rolle i kirker som lever og virker i kulturer som ikke er påvirket av europeisk opplysningsfilosofi. Desverre finnes det eksempler på at denne påvirkning også har nådd disse gjennom vestlige misjonærer.

Men det er i disse kirker vi i vår tid finner vekkelser og vekst, mens de fleste etablerte kirker i Europa er i raskt akselererende tilbakegang.

Det trenges altså et oppgjør med og en utrenskning av opplysningstidens rasjonalistiske innflytelse, også innen det som gjerne kalles en evangelikal kristendomsforståelse. Et slikt oppgjør er i høy grad på gang.

I 1984 ble det avholdt en konferanse i regi av *Fellowship of European Evangelical Theologians* til tema *Christian Experience in Theology and Life*. Et av de mest interessante foredrag var ved professor Klaus Runia, mangeårig formann i executiv komiteen i FEET, : *Towards a Biblical Theology of Experience*.

³ Leonard Sweet, *Post-modern Pilgrims*, Nashville: Broadman and Holman 2000, 29f.

⁴ New York: Macmillan 1969.

⁵ *The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the Twent-first Century*, Addison-Wesley Publishing Company 1995.

I drøftingen av Den Hellige Ånds betydning for den kristne erfaring sier han følgende, at:

- *the doctrine of experience actually is part of the doctrine of the Holy Spirit. We must even say more: it is not just a part, but the very centre of the doctrine of the Holy Spirit*⁶.

Runia siterer i denne sammenheng, og med tilslutning, også Hendrikus Berkof, som sier at Ånden

*creates a world of his own, a world of conversion, experience, sanctification; of tongues, prophecy, and miracles; of mission; of upbuilding and guiding the church, etc. He appoints ministers; he organizes; he illumines, inspires, and sustains; he intercedes for the saints and helps them in their weaknesses; he searches everything, even the depths of God; he guides into all truth; he grants a variety of gifts; he convinces the world; he declares the things that are to come.*⁷

Hele denne nevnte konferanse var et klart uttrykk for at en hovedgruppering av teologer innen den såkalte evangelikale tradisjon nå uttrykte en mye større åpenhet for den bredde av åndelige erfaringer som beskrives i NT. Ja, ifølge Runia kan en egentlig ikke tale om DHÅ uten også å måtte tale om erfaring.

En slik påstand må naturligvis lede oss over i et arbeide med bibelske tekster. Av hensyn til tiden konsentrerer vi oss primært om Det Nye Testamente.

Erfaringens plass i kristenlivet (kirken?) ifølge NT

Vi legger her vekt på å skissere noen overordnede perspektiver, og går så etter hvert inn på noen ulike typer av erfaringer.

Et fruktbart utgangspunkt er å se på begrepet *martyria*, vitnesbyrd i NT, og kanskje særlig i Johannesevangeliet.⁸ Et viktig aspekt ved dette er *øyenvitne perspektivet*, eventuelt også forstått i et rettsalsperspektiv, altså med karakter av bevitnelse. Det foreligger i den kristne forkynnelse i NT en historisk overlevering og videreføring av et budskap om og fra Jesus selv og hans første apostler som må danne grunnlaget for kristen teologi og forkynnelse til alle tider, jf også 1 Kor 15,1-11. Vi kan kalle dette det historiske eller horisontale perspektiv.

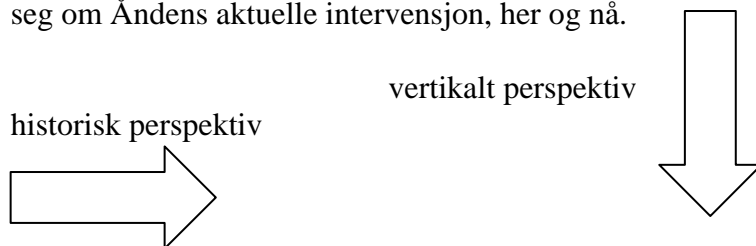
Men vi finner også et annet aspekt ved vitnebegrepet, det vi kunne kalle aktualitets- eller erfaringsvitnesbyrdet. Vi møter dette i Joh ev i løftet om Åndens stadig pågående aktualisering av vitnesbyrdet om Jesus, 14,26 og 16,14:

Han skal forherlige meg, for han skal ta av det som er mitt, og forkynne det for dere

Noe av det samme finner vi hos Paulus i Rom 8,15-15:

Dere har fått barnekårets Ånd som gjør at vi roper: "Abba Far!". Ånden selv vitner sammen med vår ånd og sier at vi er Guds barn.

Med dette aktualitetsvitnesbyrdet befinner vi oss i et vertikalt perspektiv. Det dreier seg om Åndens aktuelle intervensjon, her og nå.

⁶ 1988,178.

⁷ H. Berkof, *The Doctrine of the Holy Spirit*, 1964, 23.

⁸ Jf. særlig Allison A. Trites, *The New Testament Concept of Witness*, Cambridge 1977, 78-127.

Den samme dobbelthet har vi i de kjente bønneavsnittene i Efes 1,15-23 og 3,14-21. Paulus er her opptatt av å understreke at den veldige kraft som Gud demonstrerte i historien også er virksom i menigheten her og nå:

og hvor veldig hans kraft er hos oss som tror. Med denne veldige makt og styrke reiste han Kristus opp fra de døde og satte ham ved sin høyre hånd i himmelen, 1,19-20

og

Da kan dere sammen med alle de hellige bli i stand til å fatte bredden og lengden, høyden og dybden,

ja, kjenne hele Kristi kjærlighet, som er mer enn noen kan fatte, og bli fylt av hele Guds fylde.

Han som virker i oss med sin kraft, og kan gjøre uendelig mye mer enn alt det vi ber om og forstår,

ham være ære i menigheten og i Kristus Jesus gjennom alle slekter og i alle evigheter! Amen. 3,18-21

Vitnesbyrdet om Kristus kommer altså til oss på to måter:

- gjennom det apostoliske vitnesbyrd som er nedfelt i Skriften og som møter oss gjennom Kirkens forkynnelse i skriftutleggelse og bekjennelsesformuleringer. Dette må til alle tider være det grunnleggende og setter også klare normer for hva slags erfaringer og opplevelser som kan regnes som genuint kristne
- gjennom det aktuelle erfaringsvitnesbyrd som er uttrykk for at den gudsrikevirkelighet som er kommet nær gjennom Jesu gjerning, på ulike måter ved Ordet og Ånden aktualiseres og erfares i den kristne menighet til alle tider.

En balansert kristendomsforståelse bør derfor makte å kombinere en nøktern og historisk orientert refleksjon over det grunnleggende og blivende innhold i den bibelske åpenbaring, med en åpen og undrende holdning overfor de ulike former for aktuell erfaring som også er beskrevet i de bibelske tekster.

Der hvor vekten ensidig legges på det historiske perspektiv og på en nøktern og rasjonelt orientert utleggelse av dette, skjer det lett en ideologisering, eller intellektualisering, av den kristne tro som egentlig innebærer en farlig innsnevring av troens virkelighet. Dessuten har denne profilering av den kristne tro liten interesse for mennesker som søker etter en mer helhetlig virkelighetsforståelse og det som har med levd liv å gjøre..

På den annen side kan en for sterk opptatthet av aktuelle erfaringer og opplevelser føre til en forskyvning av kristendomsforståelsen i en ensidig subjektiv retning, og i verste fall lede til at en mister kontakten med de normative kriterier som finnes i det historiske materiale, dvs.: den bibelske åpenbaring.

Kirkehistorien viser oss antakeligvis eksempler på begge typer av avsporinger.

Erfaringer gjøres i spenninger mellom 'et allerede nå' og 'et enda ikke'

Forkynnelsen av at Guds rike er kommet nær var et hovedtema i Jesu virke. Han forkynte Guds rikes komme både i ord og gjerning, og begge deler synes å ha vært like viktige.

I ord forkynte han Guds rikes nærvær ved en meddelelse av syndenes forlatelse her og nå, og ved sin undervisning om Guds fullkomne vilje.

I gjerning demonstrerte han den nyskapende kraft i Guds rike gjennom helbredelser og demonutdrivelser. Alt dette foregrep og viste fram imot den endegyldige nyskapelse som skal skje en gang når Guds rike kommer i kraft, og Gud setter en strek for den nåværende tidsalder med synd, urettferdighet, satanisk innflytelse og forgjengelighet.

illustrasjon

I tiden etter pinse fortsetter Jesu Kristi menighet hans virke, både i ord og gjerning. Jf. Paulus som understreker at *Guds rike består ikke i ord, men i kraft*, 1 Kor 4,20, og som også framhever at hans egen tjeneste skjer *i ord og handling, ved kraften i tegn og under, ved Åndens kraft*, Rom 15,18f. Allikevel ser vi klart hos Paulus at gudrikemanifestasjonene og erfaringen av Guds kraft skjer i en spenning med den nåværende verdens forgjengelighet, jf Rom 8,22f:

Vi vet at alt som er skapt, stønner og lider som i fødselsveer helt til denne dag. Og ikke bare det, men også vi som har fått Ånden, den første frukt av den kommende høst, vi sukker med oss selv og lengter etter den dag da vårt legeme blir fridd ut, og vi blir Guds barn helt og fullt.

På samme måte ser vi av hans undervisning og irettesettelse av korinter-menigheten i 1 Kor at erfaringen av Ånden og Åndens gaver også kan være tvetydig. Dette aspekt av spenning, foreløpighet og tvetydighet ved erfaringer av Guds kraft og Åndens virke er derfor også meget vesentlig å ta med seg fra NT.

Ulike typer av erfaringer beskrevet i NT

Det kan her være fruktbart å ta utgangspunkt i de forventninger til Guds Ånds virke i endetiden, eller Messias-tiden, som vi finner i GT og i jødedommen i Jesu samtid.

Svært kortfattet kan en her peke på to hovedmotiver:

I tilknytning til Esek 36,24-27 finner en forventningen om en renselse og fornyelse av Gudsfolkets livsstil på det etiske område.

Jeg henter dere fra folkeslagene, samler dere fra alle landene og fører dere hjem til deres eget land. 25 Og jeg stenker rent vann på dere, så dere blir rene. For all urenhet som skyldes de mange avgudene, vil jeg rense dere. 26 Jeg vil gi dere et nytt hjerte og la dere få en ny ånd inne i dere. Jeg vil ta steinhjertet ut av kroppen deres og gi dere et kjøtt hjerte isteden. 27 Jeg lar dere få min Ånd inne i dere, og gjør det slik at dere følger mine forskrifter og tar vare på mine lover, så dere lever etter dem.

Konkret kan vi peke på tre momenter i teksten hos Esekiel som også gjenspeiles i jødiske tekster, særlig fra Qumransamfunnet:

- a) Renselse fra avgudenes urenhet (v25)
- b) En ny iboen av Guds Ånd inne i dem (26f)
- c) En ny vandel og lydighet i forhold til Guds lov (27)

I tekster med tilknytning til den rabbinske tradisjon finner en en opptatthet med profetien i Joel 3,1-2 og utøselsen av den profetiske Ånd i endetiden. Denne utøselse synes, i Joelteksten, å innebære to ting:

- a) En ny og umiddelbar nærhet til Gud for alle slags mennesker
- b) En ny enhet i Guds folk på tvers av ulike sosiale skille linjer

Forventningen om en almen erfaring av den profetiske åndsutrustning i endetiden finner en særlig i følgende utsagn med henvisning til Joel 3:

Gud sa: I denne tidsalder har bare noen profetert, men i den kommende tidsalder skal alle israelitter bli profeter. (Numeri Rabba 180c).

Riktignok er det mange problemer forbundet med datering av rabbiniske tekster, men det synes å foreligge en klar konsensus om at endetiden i denne tradisjon ble oppfattet som en ny Åndens tidsalder og at det typiske ved dette var en ny profetisk utrustning av Guds folk.

Også mange tekster i NT som framtrer i et klart oppfyllellesperspektiv synes å bekrefte at vi her er inne på to hovedperspektiver i forventningene om Åndens komme i Messiasstiden:

- a) Renselse, ny iboen av Ånden og en ny etisk livsstil, på den ene side, og
- b) Utrustning med profetiske gaver på, den andre

Jeg tillater meg nå, for enkelthets skyld, å arbeide videre med tekstene i NT utfra følgende tese:

Erfaringen av Åndens gjerning skjer under to ulike, men viktige, hovedperspektiver

For det første:

- * En initierende gjerning gjennom omvendelse, renselse fra synd, gjenfødelse og iboen av Ånden i en ny kristen. Jf.: følgende hendelsesforløp i Apg 2:

forkynnelse

respons (omvendelse)

dåp

mottakelse av Åndens gave (dette begrep omfatter, i noen tekster i Åpg, muligens både den første åndsmeddelelse og utrustning med profetiske gaver?)

Vi vet alle at det forekommer avvik fra dette “normale hendelsesforløp” i Apg, og kan muligens komme tilbake til det. De beretninger som best bekrefter forløpet i Apg 2 er beskrivelsene av Paulus omvendelse og initiasjon når vi sammenholder Apg 9,17-19 og 22,16.

For Paulus selv er det av helt avgjørende betydning å slå fast at enhver som er døpt og som lever i troen på Kristen er blitt et tempel for Guds Ånd, 1 Kor 6,19. Bakgrunnen for dette utsagnet i finner vi i 6,11 som synes å bekrefte at renselsen i dåpen er avgjørende. Likeså forutsetter Paulus i Rom 8,9 at den som ikke har Kristi Ånd ikke hører ham til.

Altså: utgangspunktet for talen om ulike senere erfaringer av Ånden er at enhver døpt og troende kristen allerede er et tempel for Guds Ånd.

For det andre:

- * En stadig vedvarende gjerning i og gjennom den enkelte troende og i menighetens forsamling. Et særlig illustrerende eksempel på dette finner vi i Gal 3, 2-5:

Svar meg nå på én ting: Fikk dere Ånden på grunn av lovgjerninger, eller var det ved å høre og tro?

Er dere så uforstandige? Dere begynte ved Ånden; vil dere nå fullføre med menneskeverk?

Har dere opplevd alt dette til ingen nytte — hvis det da virkelig var til ingen nytte.

Han som gir dere Ånden og som gjør under blant dere, gjør han det på grunn av lovgjerninger, eller fordi dere hører budskapet og tror?

v2 fikk dere, eller mottok dere, Ånden på grunnlag av lovgjerninger eller ut av det å høre i tro evx e;rgwn no,mou to. pneu/ma evla,bete h' evx avkoh/j pi,stewjĒ

verbet her i aorist, peker tilbake på den *første og grunnleggende åndsmottakelse*. Omvendelse og dåp må være inkludert i dette.

v5 *han som gir dere Ånden* eller som *gjør Ånden rikelig tilgjengelig for dere* o` ou=n evpicorhgw/n u`mi/n to. pneu/ma Verbet her presens partisipp, beskriver de *stadig pågående manifestasjoner eller tilsynekomster av Ånden*.⁹

En viktig observasjon utfra denne teksten er at det er troen, og ikke lovgjeringer, som er avgjørende i begge disse perspektiver. Like lite som en kan fortjene frelsen kan en gjøre seg fortjent til ulike, påfølgende, erfaringer av Ånden.

Denne observasjonen er nyttig i møte med, det som etter vår mening, er en misforstått utleggelse av Apg 5,32:

Vi er vitner om alt dette, vi og Den Hellige Ånd som Gud gav dem som lyder ham.

Jf den greske teksten: kai. to. pneu/ma to. a[giōn o] e;dwken o` qeo.j toi/j peiqarcou/sin auvtw/Å

Altså som Gud *gav* (aorist, fortid) til dem som (*nå*, presens) *lyder* ham.

Også her er det mest nærliggende at det dreier seg om en troens lydighet som følger av Åndens gjerning i et menneske, og ikke om Åndens gave som en Guds respons på en menneskelig lydighet.¹⁰ Ikke minst i mange pentekostale sammenhenger synes dette verset å ha ført til mye strev.

Dette perspektiv: Åndens vedvarende gjerning i menighetens og den enkelte troendes liv kan summeres opp på følgende måte:

*The doctrinal teaching of the New Testament, as we find it in particular in Paul's epistles, is that the gift of the Spirit is so rich that all believers must continually seek for a deepening of the work of the Spirit in his own life. So Paul writes to the Ephesians: 'Be filled with the Spirit' (5:18)*¹¹

Runia understreker at dette kan skje på ulike måter, og advarer mot at noen søker å lage et mønster ut av sin egen erfaring.

Noen konkrete eksempler på Åndens vedvarende eller pågående gjerning

Her må vi først foreta en avgrensning overfor den forenkling som kunne gi seg utfra vår raske gjennomgang av det GTlig/jødiske perspektiv: at Åndens fortsatte gjerning bare skulle ha å gjøre med profetisk utrustning. Allerede Esek 36,27 synes å innebære at Ånden vil spille en fortsatt rolle med henblikk på den etiske vandel.

- Erfaringen av kamp, anfeltelse, helliggjørelse. Beskrivelsen av en slik kamp, tolket på den troendes kamp med sin gamle syndige natur, som vi finner den i *Rom 7,7-25*, har i mange evangelikalt orienterte miljøer vært sett på som en naturlig og almen kristen erfaring. Ja, i mange kretser har denne kampen nærmest vært tolket som den eneste legitime åndelige erfaring, ut over det å bli omvendt. Og den har vært gjort til et mønster som mange unge kristne har

⁹ Kommentarlitteraturen er klar på at de presentiske partisipptrykkene beskriver en stadig pågående virksomhet ved Ånden.

¹⁰ Dette er ikke uten videre erkjent i kommentarlitteraturen til Apg, men jf. F.D. Bruner, *A Theology of the Holy Spirit*, Grand Rapids: Eerdmans 1970, 172f.

¹¹ Runia, 1988,184.

opplevd det vanskelig å komme til rette med. Slik har denne teksten også stundom blitt spilt ut mot mennesker som har gjort andre typer erfaringer av Ånden.

På tross av mange forsøk på å avsvække bruken av Rom 7,7-25 med henblikk på kamp, anfektelse og spenning hos en kristen, holder jeg, personlig, fast på at denne teksten også har relevans i et slikt perspektiv, jf også Gal 5,17 og Rom 8,18-39

Men det underlige er at den naturlige fortsettelse av denne teksten, ikke bare i 8,1; *Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus.*, men i hele kap 8 ofte ikke tas med i betraktningen. For her balanseres 7,7-25, ved at blikket vendes bort fra den håpløse kamp mot kjødet og loven som utkjempes i egen kraft, og Paulus underviser om det nye livet i Ånden og de ulike erfaringer av ledelse, barnekår og håp som også formidles av Ånden. Det hører med til et balansert syn på erfaringsdimensjonen i NT at en leser Rom 7 og 8 i sammenheng.

Efes 5,18–19 har ofte primært vært tolket i et åndsutrustningsperspektiv; med henblikk på en åndsfullt gudstjeneste:

Drikk dere ikke fulle på vin; det fører til utskielser. Men bli fylt av Ånden, 19 og si fram for hverandre salmer og hymner og åndelige sanger; syng og spill av hjertet for Herren!

Da har en primært lest oppfordringen i v18 som noe som innleder et nytt avsnitt. Jeg sier ikke at så ikke er tilfelle, men har, i en annen sammenheng¹², forsøkt å vise at Efes 5,18 også fungerer som en avslutning på og oppsummering av det foregående avsnitt 4,17-5,17 som primært beveger seg i et etisk formaningsperspektiv. I kampen mellom det gamle og det nye menneske ligger det en viktig ressurs for en kristen i det å stadig bli fylt av Ånden.

I et helbibelsk perspektiv er således den etiske side ved den troendes liv viktig i sammenheng med en stadig erfaring av Åndens fornyende gjerning.

➤ *Erfaringen av åndelige utrustning, den karismatiske dimensjon.*

Det er påfallende å se hvilken vekt den karismatiske side ved den urkristne misjon og den tidlige kirkes liv i dag tillegges i mye nytestamentlig forskning. Vi kunne gjerne hatt en egen forelesning omkring forskningssituasjonen her. Vel kjent er James Dunns' ulike arbeider, og dette perspektiv har også en sentral plass i hans store Paulusbok fra 1998.¹³ I norsk sammenheng har Karl Olav Sandnes skrevet interessant om dette. Ikke minst vektlegger han det manifeste, synlige og åpenbare ved Åndens nærvær blant de første kristne.

*Ånden viste seg synlig blant de kristne gjennom under og tegn, profetiske budskap og en ny livstil. [...] Vi skal imidlertid merke oss hvor tydelig Paulus forutsetter at en kristen identitet er synlig for en selv og andre både når det gjelder erfaringer og livsførsel. Åndens liv kan ifølge Paulus ikke skjules.*¹⁴

¹² Ove Conrad Hanssen, *Felles Adgang : kirkens enhet, Åndens gjerning og misjon i Paulus' brev til Efeserne*, Stavanger 2004, 104-108.

¹³ James D. G. Dunn, *The Theology of Paul the Apostle*, Edinburgh:T&T Clark 1998, særlig 552-564.

¹⁴ Karl Olav Sandnes, *I tidens fylde : en innføring i Paulus teologi*, Oslo 1996, 207.

I et løftesperspektiv fra GT blir nettopp disse manifestasjonene av Ånden en bekræftelse på at den Jesustroende menighet nå er endetidens åndsfulle Messiasmenighet.

Et rask lengdesnitt gjennom 1 Kor viser oss hvor integrert både det etiske og det karismatiske utrustningsperspektivet er i Paulus teologi og i hans undervisning om Åndens nærvær og gjerning:

I sitt positive innledningsavsnitt gir han korinterne rosende omtale for deres rikdom på åndelige gaver, 1, 5-7:

I ham har dere fått en rikdom på alle gaver, både tale og kunnskap; 6 vitnesbyrdet om Kristus har da også fått sikkert feste hos dere. 7 Derfor mangler dere ikke noen nådegave, mens dere venter på at vår Herre Jesus Kristus skal åpenbare seg

Videre understreker han i 3,16 det viktige poeng, også for deres etiske vandel, at menigheten må være seg bevisst at den er et tempel for Guds Ånd:

Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? 17 Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham. For Guds tempel er hellig, og dette tempel er dere.

I 6,19 framheves det samme perspektiv, med et enda klarere etisk perspektiv, for den enkelte troende:

Vet dere ikke at deres legemer er et tempel for Den Hellige Ånd som er i dere, og som dere har fått av Gud? Dere tilhører ikke lenger dere selv; 20 Dere er kjøpt, og prisen betalt. Bruk da legemet til Guds ære!

Bakgrunnen for dette er mottakelsen av Ånden ved deres initiasjon (omvendelse/dåp), 6,11:

Slik var noen av dere en gang. Men nå er dere blitt vasket rene, dere er blitt helliget, ja, rettferdige for Gud i Herren Jesu Kristi navn og ved vår Guds Ånd.

I tråd med dette kan Paulus så slå fast i 12,13:

For med én Ånd ble vi alle døpt til å være ett legeme, enten vi er jøder eller grekere, slaver eller frie, og vi fikk alle én Ånd å drikke.

Også her er argumentene sterkest for at det, i begge ledd, dreier seg om et utsagn om den kristne initiasjon eller inkorporasjon i menigheten som Kristi legeme.¹⁵

På denne bakgrunn kommer så den viktige formaning i 14,1:

Diw,kete th.n avga,phn(zhlou/te de. ta. pneumatika,(ma/llon de. ifna profhteu,hteÅ

Jag etter kjærligheten, streb etter åndsgavene, mest etter å tale profetisk.

Nettopp fordi den troende er døpt med Ånden kan denne, med iver, åpne seg opp for Åndens utrustende gjerning.

Alle de åndelige gaver som er nevnt i 12,8-10 er da å forstå som *tilsynkomster, tilkjennegivelser* eller *manifestasjoner* av den Ånd som allerede har tatt bolig i den kristne, v7:

¹⁵ Jf særlig Anthony Thiselton, *The First Epistle to the Corinthians*, Carlisle: Paternoster 2000, 997-1001.

Hos hver enkelt gir Ånden seg til kjenne slik at det blir til gagn.

I 1 Kor ser vi således i høy grad det dynamiske ved Paulus teologi. Han forutsetter at alle kristne, gjennom sin initiasjon, har mottatt Ånden slik at Ånden har tatt bolig inne i dem. Men dette Åndens nærvær er ikke passivt, men dynamisk og sikter på å leve ut et nytt guddomlige inspirert liv gjennom de troende, både gjennom deres livsførsel og tjeneste i menigheten.

Ved siden av det som her er nevnt er det ellers klart at både de paulinske brev og Apostelgjerningene omhandler en rekke spesielle og ulike erfaringer og opplevelser.

Vi nevner kort:

- ulike erfaringer av konkret ledelse
 - gjennom visjoner/syner Apg 9,10; 10,3-6 og 9-16; 16,9-10
 - gjennom profetiske utsagn, Apg 13,2
- erfaringer av helbredelse og kraftige gjerninger, Apg 3,1-10; 5,12; 19,11f; Rom 15,17-19; 1 Tess 1,5

Det synes å være felles for alle disse typer av erfaringer at de er utvirket av Den Hellige Ånd, jf de ulike gaver som nevnes i 1 Kor 12,7-10 og konklusjonen i 12,11:

Alt dette virker den ene og samme Ånd, som deler ut sine gaver til hver enkelt, slik han vil.

Denne observasjon leder oss over i et meget viktig perspektiv på Åndens virke og erfaringene av denne i NT, nemlig at det beskrives en stor variasjon og bredde i dette. Således kan ingen uten videre gjøre sin(e) erfaringer til et mønster for andre, like så lite som noen kan gjøre sin mangel på visse erfaringer til et mønster for andre.

Skjedde det et bortfall av de karismatiske gaver i etterapostolisk tid?

Jeg drøfter dette spørsmålet veldig kortfattet. Det kan besvares ut fra to ulike perspektiver, et prinsipielt teologisk og et praktisk.

Først til det syn at disse gaver kun var tenkt for aposteltiden. Dette er i dag oppgitt i de aller fleste kretser. Og det av to gode grunner. For det første finnes det en hel rekke belegg for at ulike gaver til å tale profetisk og til å helbrede var i funksjon i flere århundrer etter aposteltiden. Og for det andre blir den eksegese som ble framført til støtte for et slikt syn, bl.a. av 1 Kor 13, i dag gjennomgående sett på som helt uholdbar.¹⁶

Spørsmålet om hva som rent praktisk førte til at disse gavene etter hvert mer og mer forsvant ut av kirkens liv, eller i et hvert fall ble meget marginaliserte, er uhyre interessant, men det må ligge her.

Prøving av profetiske gaver i nytestamentlig og etterapostolisk tid

¹⁶ Jf Jon Ruthven, *On the Cessation of the Charismata. The Protestant Polemic on Postbiblical Miracles*, Sheffield 1993 og Martien Parmentier, "Die Unhaltbarkeit des Dispensationalismus", *Internationale Kirchliche Zeitschrift*, Heft 415 1996, 147-160.

Det er nokså klar enighet om at den profetiske tale hadde sitt primære *sted* i menighetens gudstjenesteliv, hva enten det dreier seg om den større felles gudstjeneste eller mindre samlinger i husmenigheter. Det er noe som skjer når de troende kommer sammen, jf. 1 Kor 14,26ff.

Dette utelukker imidlertid ikke, heller ikke i nytestamentlig tid, at ulike mennesker med profetisk utrustning kunne få spesielle oppdrag av Gud, uavhengig av en gudstjenestelig sammenheng, Apg 21,10f (Agabus), eller at denne gave også kunne fungere i en evangeliseringssammenheng, Apg 8,26-29 (Filip og den etiopiske hoffmann).

Det primære synes allikevel å være den gudstjenestelige sammenheng, hvor denne gave også kunne prøves og spille sammen med andre gaver i menigheten. Nettopp dette, at den fungerte sammen med andre gaver synes å ha vært viktig. Et eksempel på at det er den gudstjenestelige sammenheng som er den primære finner i etterapostolsk tid i skrifet *Hermas Hyrden* kap 43, år 130-140.

Her sies det at profet i kristen sammenheng kan ikke oppsøkes i enerum for å få svar fra Gud, for den profetiske ånd taler ikke når mennesker selv vil, men når Gud vil.

Den profetiske åndsinspirasjon virker altså primært når en med profetisk gave kommer sammen med andre troende og da taler til disse slik Ånden gir.

Det framholdes her ellers at det er et kjennetegn på de falske profeter at de opptrer som sannsigere, som nærmest på bestilling kan gi svar fra Gud. Dette er typisk for den falske profeti, den likner på de hedenske spådomskunster og sannsigeri. Dette er bare egnet til å skape forvirring blant dem som er lite befestet i troen sies det.

Hvordan prøves den profetiske gave mer konkret?

Vi er allerede over i dette tema. Vi ser at det er et veldig klart behov for prøving, både i tidlig kristen tid og vår egen tid. Der den profetiske gave kommer i funksjon er det et stort behov for nøktenhet. Kanskje fordi den i utgangspunktet er så viktig for Guds folk har djevelen alltid forsøkt å avspore ekte gaver eller å etterlikne den. Vi gir noen generelle kriterier

- a. Skriften som norm, jf. Apg 17,11, de troende i Berøa. Dersom Bibelens bøker er inspirert av Guds Ånd, 2 Tim 3,16, taler den profetiske Ånd ikke imot disse, jf også hvordan Paulus i 1 Kor 14,37-38 setter sin apostoliske autoritet opp mot personer i Korint som oppfattet seg som profeter.
- b. Er i tråd med bekjennelsen til Jesus som `Kristus kommet i kjøtt og blod`, 1 Joh 4,2 og `Jesus er Herre`, 1 Kor 12,3. Ikke bare disse spesielle ordene, men hele det bilde av Kristus som en forkynnelse tegner må gjenspeile denne grunnleggende bekjennelse.

I forlengelsen av dette av dette nevner jeg noen kriterier på genuin åndelighet som James Dunn framhever i sin nye *Theology of Paul the Apostle*, Edinburg 1998.

a) Ånden er Kristi Ånd, Rom 8,9, og en *erfaring av Ånden må derfor relatere en person til Kristus og hans verk*

b) en erfaring av Ånden må også resultere i *Åndens frukt*, Gal 5,22-23, og i *erkjennelsen av at kjærlighet er det ypperste kjennemerke på åndelighet*, 1 Kor 13 og

c) en erfaring av Ånden *må ha klare konsekvenser på det etiske område*, Rom 8,13. Erfaringsdimensjonen hos Paulus har således klare referanserammer, relatert til Guds frelsesløfter, hans frelsesverk i Kristus og det nye liv en kristen er kalt til å leve.

- c. Både i NT og i tidlige etterapostolske skrifter er det ellers helt klart at frukt og ferd blir viktig kjennemerker på sann åndelighet, jf Matt 7,15ff. Dette er i andre skrifter utmyntet i retning av grådighet og griskhet. En profet som søker å oppnå egen materiell vinning gjennom sin tjeneste avvises, Did 11.

Men den som sier i Ånden: "Gi meg penger" skal dere ikke høre på

I *Hermas Hyrden* 43 legges det vekt på at den som er bærer av den profetiske Ånd er mild, rolig og ydmyk. Sitat:

Den mann som innbiller seg at han har ånden, setter seg selv høyt og vil gjerne ha første plass. Han opptrer straks freidig og pågående og prater i vei. 43,12

Om vi skal aktualisere noe utfra disse tekstene kan vi kanskje si at et kjennetegn på en sann profetgave er villighet til å underordne seg og til ikke å skulle dominere. Forfatterne av *Didache* (De tolv apostlers lære 70-90?) og *Hermas* synes å være fullt klar over faren for at menneskers med profetisk utrustning kan falle for fristelsen til å ville manipulere og dominere.

Systematisk teologisk perspektiv

I den aktuelle debatt, i et hvert fall i norsk luthersk sammenheng, til erfaringsdimensjonens plass i kirkens liv har særlig spørsmålet om forholdet mellom Ånden og Ordet stått sentralt. Således utfordret teologen Gunnar Johnstad den norske Oasebevegelsen for noen år siden med følgende påstand:

'Et avgjørende testspørsmål på om Oase kan sies å representere en luthersk-konfesjonell karismatikk, er nettopp spørsmålet om forholdet mellom Ånden og Ordet'. (Gunnar Johnstad, FBB-nytt, mars 1989).

Vi er enige i at det hører med til klassisk luthersk tenkning å fastholde et grunnleggende forhold mellom Den Hellige Ånd og de ytre midler, Ordet og sakramentene. Dette er særlig nedfelt i CA 5,

For at vi skal komme til denne tro, er det innstiftet en tjeneste med å lære evangeliet og forvalte sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler blir DHÅ gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud, ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld. Gal 3,14 "så vi kunne få Åndens løfte ved troen". De fordømmer gjendøperne og andre, som mener at DHÅ kommer til menneskene uten det ytre ordet, ved deres egne forberedelse og gjerninger. (Oversettelse i Jens O. Mæland (utg), *Konkordieboken*, Oslo 1985).

Det første vi, i et hvert fall mange av oss, raskt kan bli enige om vedrørende forholdet Ordet og Ånden, er at det åpenbarte Guds Ord i Bibelen alltid må være norm og målestokk for alt som utgis for å være åndsinspirert tale og handling.

Det andre, som imidlertid er et meget viktig spørsmål, som ofte ikke drøftes, er dette: hva handler CA 5 egentlig om? Overskriften: Om det kirkelige embete, er egentlig misvisende. Innholdsmessig dreier det seg primært om hvordan mennesker får del i den rettferdiggjørende tro som er beskrevet i CA 4, og ved dette også får del i DHÅ. Dette skjer gjennom sakramentene og det forkynte ord som, bl.a., forvaltes av det kirkelige embete.

Det handler her altså *primært om inngangen til kristenlivet*. Og her er det viktig i luthersk tradisjon å understreke at ingen kan få del i Guds frelse, og dermed DHÅ, ved egne forberedelser, gode gjerninger eller strev for å holde loven. Her er vi ved et yndlingstema hos Luther selv, nemlig dette at troen skapes ved det forkynte ord, og at DHÅ, som virker troen, gis gjennom dette ord og sakramentene.

Men hva så når mennesker gjennom Ordet og sakramentene har kommet til tro, mottatt frelsens gave, er blitt boliger for DHÅ og lever sitt daglige liv i frelsens rom?

Er det da slik at Ånden bare virker når en Bibel åpnes og leses, eller når dåp og nattverd forvaltes?

Det er flere ledende lutherske dogmatikere som klart avviser at det skulle være meningen at Ånden så og si er lukket inne i Ordet eller dåpen. Særlig interessante er Regin Prenters to fordrag, gjengitt i boken, *Jeg tror på DHÅ. Vår lutherske kirke i møte med den karismatiske utfordring*, Oslo 1982, 16-29 (Den Hellige Ånds gjerning i kirken) og 121-135 (Taler Gud direkte idag? Profeti-åpenbaring-kall-ledelse). Det følgende er et par sitater fra Prenter:

Ordet og sakramentene er virkemidler (instrumenta) for den treenige Gud. Han forener seg med ord og sakramenter idet han bruker dem som sine virkemidler. Men han låser seg ikke inne i dem. Tvertimot! Den Ånd som med ordet og sakramentene som virkemidler *utøses* over hans folk - pinseunderet på den første store pinsedag og ved hver dåp siden - *inngytes* i hjertene for der å skape troen og de frukter troen gir når den er virksom i kjærlighetens gjerninger og utholdende i håpet under korset.----

Sondringen mellom den Ånd som blir utøst *over* Guds folk og dets enkelte medlemmer og den Ånd som blir *inngytt* i hvert av disse hjerter, fører hos Paulus til en sontring mellom Ånden selv som person og Åndens gaver i 1 Kor 12,4: (så siteres v7-11 med eks. på de ulike nådegaver), (s127).

Prenters poeng er, om jeg har forstått ham rett, at DHÅ som har tatt bolig i den troende, nå hele tiden er fri til å virke for å fremme et liv med kjærlighetens gjerninger og Åndens gaver i funksjon.

I dette underfulle samspill av bunden forkynnelse og sakramentforvaltning og fri lovsang og kjærlighetstjeneste har det som jeg i tittelen på mitt bidrag har kalt "Guds direkte tale idag" sin plass. Profeti er en kjærlighetstjeneste i menigheten, som er gjort mulig ved en særskilt gave gitt av DHÅ, (s131f).

Prenter, som vel må anses som en av ekspertene på pneumatologien hos Martin Luther og i de lutherske bekjennesskrifter, ser altså ingen motsetning mellom det forhold som beskrives mellom Ånden og nådens midler i CA 5, og dette at den Ånd som er utøst over Guds folk og inngytt i hver enkelt troende, i frelsens og troens rom kan virke på ulike direkte måter til veiledning og oppbyggelse av menigheten.

Liknende synspunkter finnes hos en av de ledende tyske lutherske dogmatikere i etterkrigstiden, Edmund Schlink:

[...] med henblikk på Åndens virke i dåpen, er det av avgjørende betydning å ta på alvor at Den Hellige Ånd, til forskjell fra dette at Guds Sønn ble menneske bare en gang, stadig vil komme på nytt. Som ved pinsehendelsen så kommer Ånden også ved dåpen ikke en gang for alle, men for første gang, for at Han alltid videre skal være forventet og kunne gi nye gaver. I dåpen mottas Den Hellige Ånd som pant på videre åndsvirkninger. Ja, hans virke går endog forut for dåpen, ettersom Han ved evangeliet vekker tro og ønske om å bli døpt.

I historisk perspektiv ser vi stadig den fare innen dåpslæren at denne Åndens frihet til å virke oversees, nemlig Åndens frihet til stadig å komme over den dømte med nye erfaringer, og med nye nådegaver og rettledning til tjeneste. Vi ser ofte en tendens til å forbinde utsagnene om Ånden så nært med dåpen at Hans virke så og si lukkes inne i

selve dåpshendelsen, slik at dåpen mer blir en garanti for åndsbesittelse enn et utgangspunkt for stadig nye virkninger ved Ånden,
(oversettelse ved OCH fra *Die Lehre von der Taufe*, i *Leiturgia* bd. 5, Kassel 1970, 641-806, 697).

Her ser vi en sentral luthersk dogmatiker som har et dynamisk syn på forholdet mellom åndsmeddelelsen i dåpen og Åndens videre virke i en kristens liv. Det er ikke noe motsetning eller noe konkurranseforhold mellom disse to perspektiver, men dåpen blir utgangspunkt for alle andre virkninger av Ånden. Ja, åndsmeddelelsen i dåpen gir nettopp grunn til å forvente at Ånden skal kunne gi stadig nye erfaringer og nye nådegaver.

Dette er, etter min mening, mye mer bibelsk - og jeg tror også luthersk, enn mye av den punktuelle og perspektivløse dåpsforkynnelse som nå for tiden ofte utgis for å være luthersk.

Jf. her også *Store Katekisme* (Utgave etter F.W. Bugge, Oslo 1952, 176):

Enhver kristen har derfor nok å lære på og øve seg på ved dåpen hele sin livstid. Han må nok stadig arbeide på å få en fast tro på det dåpen lover og bringer, nemlig seier over djevelen og døden, syndsforlatelse, Guds nåde, hele Kristus og den Hellige Ånd med hans gaver.

Vi trenger stadig å øve oss på å ta imot det dåpen bringer, også den Hellige Ånd med hans gaver. Det er stadig nye ting å oppdage og å ta imot av det som flyter ut av dåpens gave. Den som bevisst lever i dette, lever også i en vedvarende åndelig fornyelse hvor Ånden stadig får herliggjøre Kristus og fylle den troende med ny kraft og ny frimodighet.

Sett i et systematisk-teologisk perspektiv vil vi således hevde at det ikke behøver å foreligge noen konflikt mellom en luthersk sakramentteologi og en frimodig forkynnelse av Åndens utrustende gjerning, og en videre en grunnleggende åpenhet for hele bredden av de erfaringer som er bevitnet i NT .

Konkrete erfaringer i kirkens liv i dag

Problemstillingene i dette foredraget har foreløpig beveget seg i et teologisk og kanskje noe abstrakt plan. Hva med mer konkrete og praktiske erfaringer av DHÅ i vår tid? Hva bør vi forvente og hva kan vi akseptere av slike i dag?

Det har antakeligvis blitt klart, gjennom det som foreløpig er sagt, at undertegnede ønsker å stå for en meget åpen holdning her.

Mitt utgangspunkt er at erfaringer som har paralleller i Bibelen, og som gjøres innen rammen av en kristen menighet hvor Kristus forkynnes klart og hvor Guds ord er forstått som norm, bør oppfattes som genuine. Allikevel er det alltid et behov for prøving, ikke minst gjelder det dersom erfaringer eller påståtte åndsvirkede ytringer søkes brakt fram for menigheten.

Vi sa innledningsvis at en erfaring alltid er uttrykk for en tolkning. Erfaringen får som oftest først mening når den settes inn i en kontekst og tolkes ut fra denne. Dette har også vært tilfelle med erfaringen av såkalte karismatiske gaver som tungetale og profetiske gaver.

I noen sammenhenger er disse blitt avvist på rent prinsipielt grunnlag. En har nektet å tro at DHÅ har villet 'gi seg til kjenne' med slike gaver i vår tid. I andre sammenhenger har en stilt seg kritisk til slike gaver fordi en mener at de blitt tolket på en spesiell måte som en ikke har kunnet akseptere som genuint bibelsk. For eksempel ved at de ble tillagt en vekt som skapte skille mellom kristne, og utpekte mennesker med erfaringer med disse gaver som spesielt åndsfulle.

Det synes ikke å være noe nytt i kirkens historie at kirkesamfunn, eller grupper av kristne, har avvist ulike typer av åndelige erfaringer fordi de har vært uenige i den tolkning som er blitt gitt av slike.

Kanskje er vi i dag inne i en tid, for eksempel når det gjelder det vi upresist kunne kalle 'karismatiske erfaringer', hvor de som har representert disse bør kunne innrømme at vi tidvis har tolket disse, eller har uttrykt oss, slik at vi er blitt misforstått. Eller kanskje må en også i noen karismatiske sammenhenger justere sin teologi slik at en ikke lenger opererer med et slags A og B lag av kristne.

Og kanskje er tiden inne for mange som har avvist disse gavene som ikke aktuelle i dag til å erkjenne at det de har villet avvise har vært visse tolkninger av disse og ikke gavene selv.

Kanskje vi da sammen kunne stille oss inn under den paulinske formaning i 1 Kor 14,1:

Diw,kete th.n avga,phn(zhlou/te de. ta. pneumatika,(ma/llon de. i[na profhteu,hteÅ
Jag etter kjærligheten, streb etter åndsgavene, mest etter å tale profetisk.

For i den paulinske teologi dreier det seg ikke bare om en prinsipiell åpenhet for de åndelige gaver, men det dreier seg om en iver og et engasjement for at hele bredden av disse gaver må få være i funksjon slik at Kristi kirke kan urustes til og dyktiggjøres til den gjerning han har kalt oss til.

Som forkynner jeg ble jeg selv for mange år siden sterkt utfordret da jeg leste følgende setning hos den tyske eksegeten Gerhard Friedrich:

“ Was der heutigen Predigt und Seelsorge fehlt, ist das Charisma der Prophetie. Es mangelt an pnevma, an apokalypsis, an der Gabe der Geisterscheidung. Prophetische Verkündigung kann nicht gelehrt werden. Man kann sie aber erstreben (1 Kor 14,1). ”¹⁷

Er det mulig for en samvittighetsfull forkynner i den kristne kirke å stille seg avvisende til Paulus' formaning her?

Og hva med erfaringer med gaver til å helbrede syke? Er det mulig at Johannes Aagaard har rett når han skriver:

Der er en opplagt sammenheng mellom halvtomme kirker og propfyldte sygehuse! Der er en omvendt kendsgerning, at kirkens mission og vekst er sterkt preget av kirkens forhold til helbredelse. Det gjelder i Afrika, det gjelder i Kina, men det gjelder også i den gamle kristne verden. Kirken vokser og trives, når den har et sunt og sandt forhold til til helbredelse som totalperspektiv.¹⁸

Om vi spør etter hva som i dag særlig kan motivere oss for igjen å reise spørsmålet etter hvilken rolle bønn for syke og helbredelse ved bønn bør spille i kirke og misjon, vil jeg peke på tre forhold.

- a) På tross av alle fremskritt og nye landvinninger på medisinsens område er det svært mange mennesker, også i dag, som sliter med ulike slag av sykdom. Mange føler seg sviktet av og skuffet over det offentlige helsevesen og den tradisjonelle medisin. Disse trenger i høyeste grad å møte en kristen kirke som

¹⁷ Gerhard Friedrich, "Fragen des Neuen Testaments an die Homilethik" i *Wort und Dienst*. Jahrbuch der Theologischen Schule Bethel 1959, 70-104, 85.

¹⁸ "Kristen helbredelse og nyreligiøs healing", *Mission* 99, 1988, 3, 2-7, 5.

har omsorg for dem og søker å hjelpe dem på en balansert måte, både med sjelelige og legemlige lidelser.

- b) Kirken utfordres i dag på en påtrengende måte av ulike slag nyreligiøs healing og kvasimedisinsk behandling. Også mange kristne gjør seg bruk av dette, ofte etter at det tradisjonelle helsevesen har vist at det ikke har vært i stand til å gi noe hjelp.
- c) Den vesentligste motivasjon er allikevel at omsorgen for og helbredelse av syke var en sentral side ved Jesu egen virksomhet, og ved det oppdrag han gav sine disipler.

Vi rører her et område hvor svært mange mennesker, både i og utenfor kirken, gjør eksistensielle erfaringer. Hvordan er deres erfaring av kirkens omsorg og med engasjement for deres livssituasjon?¹⁹

Dette leder oss over i en meget utfordrende problemstilling.

Hvordan erfares den kristne kirke og vårt liv og tjeneste i verden av mennesker rundt oss?

Kanskje det er et likeså viktig spørsmål som spørsmålet etter hva vi selv erfarer.

Hva med erfaring av drømmer i dag?

Konkret ledelse?

¹⁹ Ove Conrad Hanssen, "Bønn for syke – helbredelse ved bønn", *Misjon og teologi* 4, 1997, 139-154.